

2η Εθνική Στρογγυλή Τράπεζα

«ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ LGBT ΜΕΣΑ ΣΕ ΕΝΑ ΔΙΑΡΚΩΣ ΕΞΕΛΙΣΣΟΜΕΝΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»

Τετάρτη 17 Δεκεμβρίου 2003

Αθήνα Γ.Σ.Ε.Ε.

Πρώτη Ενότητα: Διακρίσεις σε βάρος των μεταναστών

Η κ. Λαφαζάνη σημείωσε ότι οι κοινωνίες υποδοχής δείχνουν να κάνουν ό,τι μπορούν ώστε να διαχειριστούν το ζήτημα με όρους “εργατικών χεριών” και όχι ανθρώπων και ότι προκρίνεται και μεθοδεύεται η αποπροσωποποίηση του μετανάστη και η αναγωγή του σε εργαλείο ή σε μηχανή : πρώτα-πρώτα με τον κατακερματισμό της διάρκειας παραμονής του στην Ελλάδα και με την επιβολή μια ατέρμονης μετανάστευσης. Τόνισε χαρακτηριστικά ότι το βέβαιο είναι ότι οι νέες γενιές των μεταναστών, είτε εκείνοι που ήρθαν με τους γονείς τους είτε εκείνοι που γεννήθηκαν ή θα γεννηθούν στην Ελλάδα, θα είναι φορείς όλης αυτής της κοινωνικής μεταχείρισης που υπέστησαν. Κι αυτό, όπως είπε, δεν είναι καλό για κανέναν, αφού οι μετανάστες είναι και είναι αναγκαστικά όλο και περισσότερο συμπολίτες μας. Διακρίνει η κ. Λαφαζάνη την *ένταξη* από την *ενσωμάτωση*, αφού η κάθε μία τους περιγράφει καλύτερα κάθε ένα από τα δύο κλασσικά, αρχετυπικά ευρωπαϊκά μοντέλα :

- το πρώτο, που επικράτησε να ονομάζεται *πολυπολιτισμικό*, γνωστό και ως *γερμανικό*, το οποίο χαρακτηρίζεται, εν συντομία, από ρυθμίσεις που αναφέρονται σε συλλογικότητες, εθνοπολιτισμικές ομάδες ή κοινότητες. Το μοντέλο αυτό ισχύει, με παραλλαγές, συνήθως σε χώρες με ισχυρό το *jus sanguinis*, δηλαδή το *δίκαιο του αίματος ή της καταγωγής*, συγκρινόμενο με το *jus solis*, το *δίκαιο δηλαδή του χώματος ή της επικράτειας*. Στις χώρες αυτές ο διαχωρισμός μεταξύ κράτους και εκκλησίας είναι ατελής. Εκεί η κοινωνία υποδοχής διαπραγματεύεται την συμμετοχή στο έθνος ή \ και στην πολιτεία με όρους συλλογικότητας, εθνοπολιτισμικών ομάδων ή κοινοτήτων και,

- το δεύτερο, το λεγόμενο και *αφομοιωτικό*, γνωστό και ως *γαλλικό*, το οποίο χαρακτηρίζεται από τις ρυθμίσεις σε ατομική βάση, θεωρώντας το *εθνό-πολιτισμικό ανήκειν* ως δευτερεύον και ανήκον στην ιδιωτική σφαίρα. Η συμμετοχή στο έθνος ή \ και στην πολιτεία θεωρείται αποτέλεσμα ατομικής βούλησης και διαπραγμάτευσης με την κοινωνία υποδοχής, το σύνταγμα δεν προβλέπει εθνοπολιτισμικές συλλογικότητες ή μειονότητες, και το *δίκαιο της επικράτειας* είναι πολύ ισχυρό σε σχέση με εκείνο της *καταγωγής*.

Καθένα από τα δύο πρότυπα συνδέεται άμεσα με την αντίληψη που έχει μια χώρα για την εθνοτική ή όχι κατασκευή της εθνικής της ταυτότητας, με τη φυσιογνωμία του εκπαιδευτικού της συστήματος και τις εκπαιδευτικές της επιλογές.

Τα τελευταία χρόνια, η διαχείριση της εισερχόμενης στην Ελλάδα μετανάστευσης και ο λόγος που διατυπώνεται γύρω από αυτήν, περιστρέφονται γύρω από δύο κυρίως ζητήματα :

- 1) αυτό που αφορά στην *νόμιμη είσοδο και παρουσία* του μετανάστη στην επικράτεια και,
- 2) τη λεγόμενη *ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής*, η οποία όλο και πιο συχνά θέλει να αυτοαποκαλείται *πολύ-πολιτισμική κοινωνία*.

Οι παράμετροι και τα δεδομένα της αναζήτησης του ελληνικού δρόμου, παραμένουν σε εκκρεμότητα. Σύμφωνα με την κ. Λαφαζάνη, κανέναν δε συμφέρει ο αποκλεισμός αυτού του πληθυσμού από την πολιτική εκπροσώπηση, που δεν υφίσταται στην Ελλάδα ούτε για τις τοπικές εκλογές. Είναι προφανές ότι όλοι θα πρέπει να μετέχουν στην οικοδόμησή του κοινού μέλλοντος. Όχι μόνο με τη συνεισφορά τους την επαγγελματική, την αθλητική, την καλλιτεχνική, την ασφαλιστική, τη δημογραφική, αλλά και με τη συμμετοχή τους στη λήψη των αποφάσεων.

Τα πολιτικά δικαιώματα, κατά την κ. Λαφαζάνη, είναι παράγων κοινωνικής ένταξης, παράγουν κοινωνική συνοχή, δημιουργούν ουσιαστικούς κοινωνικούς δεσμούς, σημαίνουν ουσιαστικότερη σχέση με την κοινωνία, ακόμα κι όταν αυτή γίνεται σχέση αντιπαράθεσης. Είναι όμως σε βάση ισότητας. Το δικαίωμα της ψήφου δεν είναι παρά η *de facto* αναγνώριση της ιδιότητας του πολίτη, η οποία συχνά προϋπάρχει μέσα από τη συμμετοχή στο συνδικάτο, στο σωματείο, στη ζωή της συνοικίας, στη ζωή της επιχείρησης, της εκκλησίας, του αθλητικού συλλόγου, ή του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων. Η επιδιωκόμενη συντόμευση ή ο κατακερματισμός της χρονικής διάρκειας της παρουσίας των μεταναστών, η επιλογή της «προσωρινής εισαγωγής» η εποχικότητα ή η κυκλική εναλλαγή τους, καθώς και η απουσία εγγυήσεων, καθιστούν την πολιτική τους εκπροσώπηση και συμμετοχή ανέφικτες. Και από τη στιγμή που τα περισσότερα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα είναι συνάρτηση της διάρκειας παραμονής, ο μετανάστης αναγκαστικά αποπροσωποποιείται και υποβαθμίζεται σε ευκίνητη και ρευστή εργατική δύναμη.

Η εποχή κατά την οποία οι μετανάστες αυτοί θα αποτελέσουν μέρος του εκλογικού σώματος και άρα και ενδιαφέρουσα εκλογική πελατεία, έστω και σε αυτοδιοικητικό ή τοπικό επίπεδο, φαντάζει για κάποιους ιδιαίτερα μακρινή.

Έτσι, η ελληνική διοίκηση αποφεύγει να αναδείξει τους εκπροσώπους των μεταναστών και μέσω αυτών τους ίδιους τους μετανάστες σε συνομιλητές της, και, αντ' αυτού, προτιμά να διαπραγματεύεται τα δικαιώματά τους, τις συνθήκες εισόδου και παραμονής τους, ζητήματα συντάξεων και υπηκοότητας, απ' ευθείας με την κυβέρνηση της χώρας προέλευσης, μέσα στο πλαίσιο των όποιων διμερών σχέσεων.

Σε γενικές γραμμές, το κράτος εφάρμοσε κατά προτεραιότητα πολιτικές καταστολής, «με εμφανή τη διάσταση ανάμεσα στο δίκαιο και τη νομιμότητα». Με μεγάλη απροθυμία και καθυστέρηση προώθησε τη διασφάλιση κάποιων δικαιωμάτων των μεταναστών, πράγμα που δημιούργησε και συντηρεί τις προϋποθέσεις για αυθαιρεσίες κάθε είδους, τόσο εκ μέρους της διοίκησης, όσο και εκ μέρους των πολιτών. Κατά την τελευταία εικοσαετία εισερχόμενη μετανάστευση, η ελληνική διοίκηση, με εξαιρετικά βραχυπρόθεσμους και κοντόφθαλμους σχεδιασμούς, έδωσε προτεραιότητα σε συμφέροντα μικρά και μεγάλα, που πίεζαν και πάντα πιέζουν για την περαιτέρω νομιμοποίηση της μαύρης και της αδήλωτης εργασίας, ή τη μείωση των εργοδοτικών εισφορών.

Πρώθησε πολιτικές και πρακτικές αναπαραγωγής της παράνομης μετανάστευσης και μη ένταξης των μεταναστών, υποβαθμίζοντάς την σε διάυλο αναζήτησης εργασίας χαμηλού κόστους και βάση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Έτσι, αντιμετώπισε το μετανάστη ως εργάτη τρίτης κατηγορίας και όχι ως πολίτη ή μέλλοντα συμπολίτη, θεσμοθετώντας την προσωρινότητά του και τον κοινωνικό και πολιτικό του αποκλεισμό.

Χαρακτηριστικό, κατά την άποψη της κ. Λαφαζάνη, είναι το παράδειγμα της απόφασης σχετικά με την ίδρυση τζαμιού στην Αθήνα, με τη χρηματοδότησή του, αλλά και με τους επιμέρους όρους της λειτουργίας του, η οποία δεν ελήφθη με όρους πολιτικούς ή επειδή τίθεται ζήτημα δικαιώματος άσκησης των θρησκευτικών καθηκόντων των μουσουλμάνων της Αθήνας, αλλά με όρους τεχνικούς και όρους συγκυρίας: ιδρύεται δηλαδή για την εξυπηρέτηση των μουσουλμάνων αθλητών και με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες, ενώ δεν το χρηματοδοτεί το ελληνικό κράτος

όπως οφείλει και θέτει εμπόδια στην ίδρυση σχολής μουσουλμάνων θρησκευτικών ηγετών, ενεργώντας έτσι καταφανώς και ενάντια στα συμφέροντα της ελληνικής κοινωνίας.

Τελειώνοντας την παρέμβαση της η κ. Λαφαζάνη παρατήρησε ότι η ως τώρα εξέλιξη του σχεδιασμού της υποτυπώδους αυτής μεταναστευτικής πολιτικής, άφησε έξω την πολιτική συμμετοχή της κοινωνίας υποδοχής, την εκ μέρους της ουσιαστική κατανόηση της μετανάστευσης και άρα τη δική της απάντηση, την ευθύνη και τις δεσμεύσεις της. Άλλωστε, ούτε και τώρα προωθείτε τίποτε τέτοιο. Ασκήθηκε δηλαδή μια αποκλειστικά από τα πάνω πολιτική, χωρίς δημοκρατική νομιμοποίηση.

Ο κ. Ρυλμόν τόνισε ότι έχουν επέλθει σήμερα πάρα πολύ σημαντικές αλλαγές, οι οποίες μας αναγκάζουν να ξεπεράσουμε το πλαίσιο αντιμετώπισης που επικρατούσε στη δεκαετία του 1960, διότι σήμερα πλέον πραγματικά βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μια διεθνή αγορά εργασίας, που σημαίνει ότι η προσέγγιση της αγοράς εργασίας της κάθε χώρας με τους εθνικούς όρους είναι ξεπερασμένη και δεν μπορεί πλέον να είναι αποτελεσματική.

Αυτό οφείλεται και στο γεγονός ότι λόγω της νέο-φιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης αναπτύσσονται πολύ μεγάλες ανισότητες μεταξύ περιφερειών και μεταξύ χωρών, γεγονός που οδηγεί την αγορά εργασίας στο να έχει μια πρωτόγνωρη κινητικότητα.

Σύμφωνα με τον κ. Ρυλμόν, υπάρχει μια έντονη αντίφαση ανάμεσα στην εξέλιξη της παραγωγικής δομής και τις εξελίξεις στο επίπεδο της αγοράς εργασίας που δείχνει ότι έχει ξεπεραστεί πλέον το εθνικό πλαίσιο άσκησης πολιτικών. Δεν είναι δυνατόν να προγραμματίσει κανείς το πώς θα εξελιχτεί μια εθνική παραγωγική δομή, πώς θα προγραμματιστεί παράλληλα η αγορά εργασίας για να ανταποκριθεί σε αυτές τις ανάγκες. Οι εξελίξεις σε επίπεδο αγοράς εργασίας και εν πολλοίς η ίδια η μετανάστευση διαμορφώνουν και τα χαρακτηριστικά που θα αποκτήσει η οικονομία. Ακόμα και οι εθνικές πολιτικές και πόσο μάλλον η ευρωπαϊκή πολιτική, πρέπει να επιδιώξουν τη δημιουργία ενός νέου διεθνούς πλαισίου μέσα από το οποίο θα αντιμετωπιστούν τα ζητήματα των μεταναστευτικών ροών, όχι μόνο γενικά στην Ευρώπη και όχι μόνο γενικά διεθνώς, αλλά και στην ίδια μας τη χώρα.

Και επίσης ο κ. Ρυλμόν, σκιαγραφώντας ένα προτεινόμενο πλαίσιο μίας συνολικότερης μεταναστευτικής πολιτικής, αναφέρθηκε διεξοδικά στο ότι υπάρχουν ζητήματα διεθνών ρυθμίσεων σε επίπεδο οικονομικών πολιτικών, ρυθμίσεων οι οποίες έχουν ήδη θιχτεί και που είναι σήμερα προς συζήτηση όχι μόνο στα κοινωνικά φόρα αλλά ακόμα και σε διεθνείς οργανισμούς όπως το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, δηλαδή ρυθμίσεις που αφορούν την εργασία, ρυθμίσεις που αφορούν τα δημόσια αγαθά, την προστασία των δημόσιων αγαθών, την καταπολέμηση της παιδικής εργασίας, τα δικαιώματα των εργαζομένων στις χώρες της περιφέρειας κοκ.

Ο κ. Σιμόπουλος, ασκώντας κριτική στο κανονιστικό περιεχόμενο των δύο Οδηγιών της Ε.Ε. σημείωσε με έμφαση ότι οι δύο Οδηγίες δεν καλύπτουν τη διαφορετική μεταχείριση λόγω υπηκοότητας και δε θίγουν τις διατάξεις και τις προϋποθέσεις που αφορούν την είσοδο και την παραμονή υπηκόων τρίτων χωρών, ούτε τη μεταχείριση που απορρέει από τη νομική κατάσταση των εν λόγω υπηκόων των χωρών αυτών. Μ' αυτή την έννοια οι δύο Οδηγίες αυτές θα βελτιώσουν πιθανά καθημερινές συνθήκες διακρίσεων που υφίστανται μετανάστες, ωστόσο δε θα μεταβάλλουν πιο συνολικά τη μεταναστευτική πολιτική στις χώρες της Ε.Ε.

Πιο συγκεκριμένα, υπενθύμισε ότι σε ότι αφορά τον τομέα της κοινωνικής ένταξης και της κοινωνικής συνοχής καταρτίστηκαν κατ' αρχήν τέσσερις Οδηγίες, για την οικογενειακή επανένωση, το καθεστώς κατοίκου μακράς διάρκειας, την είσοδο και διαμονή για μισθωτή εργασία και ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα, καθώς και την

είσοδο και παραμονή για σπουδές. Ωστόσο υπάρχει μια επιλεκτική τακτική αναφορικά με την ευρωπαϊκή πολιτική για τη μετανάστευση. Από τη μια μεριά ως προς τον τομέα του ελέγχου των μεταναστευτικών ροών, δηλαδή ως προς τη Συνθήκη Σένγκεν γενικά, υπήρχε ένα πλήθος Κανονισμών οι οποίοι εκδόθηκαν και οι οποίοι ρύθμιζαν ιδιαίτερα λεπτομερειακά θέματα. Από την άλλη μεριά, οι τέσσερις Οδηγίες που προαναφέρθηκαν οι οποίες αφορούσαν την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική συνοχή, ακολούθησαν ιδιαίτερα βραδείς ρυθμούς ισχύος. Μέχρι σήμερα, όπως υπογράμμισε ο κ. Σιμόπουλος, μόνο η Οδηγία για την οικογενειακή επανένωση και μόλις πολύ πρόσφατα τον Οκτώβριο του 2003 έχει δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, έχει ισχύσει, και υπάρχει η δέσμευση μέχρι τον Οκτώβριο του 2005 να ενσωματωθεί στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών. Η βασικότερη Οδηγία από αυτές τις τέσσερις είναι η Οδηγία που αφορά τη ρύθμιση του καθεστώτος της μακράς διάρκειας. Η ισχύς αυτής της Οδηγίας θα φέρει αρκετές έως ριζικές αλλαγές στη μεταναστευτική πολιτική και στις διατάξεις που ισχύουν και στην Ελλάδα.

Βασικά προβλήματα της διαδικασίας νομιμοποίησης που θεσπίστηκε με το Νόμο 2910, σύμφωνα με τον κ. Σιμόπουλο, ήταν η περιορισμένη διάρκεια ισχύς της άδειας, (στην αρχή ήταν εξάμηνη κατόπιν έγινε ετήσια), οι πολλαπλοί έλεγχοι για τη δημόσια τάξη και για την υγεία που επαναλαμβάνονταν συνεχώς σε κάθε ανανέωση, οι περίπλοκες διαδικασίες (παραδείγματος χάριν, για την παραμονή για εργασία προβλέπονται δύο άδειες, μια άδεια εργασίας, μια άδεια παραμονής, γεγονός περιπλέκει ιδιαίτερα το σύστημα και το επιβαρύνει, με αποτέλεσμα οι άδειες παραμονής για εργασία να εκδίδονται αφού έχουν λήξει). Και ο μη εφοδιασμός των μεταναστών με έναν προσωρινό τίτλο παραμονής, ενόσω περιμένουν να βγει η απόφαση για τη χορήγηση ή όχι της άδειας παραμονής αποτελεί βασικό πρόβλημα, διότι έχει ως αποτέλεσμα να μην μπορούν να ασκήσουν σχεδόν κανένα από τα βασικά δικαιώματα που τους παρέχει ο νόμος. Επιπλέον, ένα πολύ σημαντικό ζήτημα, κατά την άποψη του κ. Σιμόπουλου, είναι ότι αφαιρέθηκε μια αρμοδιότητα από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και σωστά, και από τον ΟΑΕΔ, και δόθηκε μια αρμοδιότητα σε υπηρεσίες οι οποίες δεν είχαν συσταθεί καν όταν έγινε ο νόμος. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην υπάρχει το προσωπικό, ούτε η υποδομή για να μπορέσει να διεκπεραιώσει το όλο θεσμικό πλαίσιο. Η πράσινη κάρτα ήταν αρκετά πιο απλή και αρκετά πιο εύκολη, ήταν μια, είχε πιο απλές προϋποθέσεις και είχε λειτουργήσει αρκετά καλά όντας πολύ πιο ευέλικτη.

Από τον κ. Σιμόπουλο υπολογίστηκε ότι μέχρι σήμερα, δηλαδή στα δύομισι χρόνια εφαρμογής του νόμου, έχουν γίνει οχτώ με εννέα τροποποιήσεις του 2910 (οι περισσότερες απλοποιώντας τις διαδικασίες και αφαιρώντας ελέγχους), και μάλιστα αναφέρθηκε ότι η πιο πρόσφατη έγινε δύο μέρες πριν από τη Στρογγυλή Τράπεζα, με το Νόμο 3202/2003.

Οι προϋποθέσεις για την ανανέωση της άδειας εργασίας είναι ακαθόριστες. Θα έπρεπε να υπάρχει κάποια συγκεκριμένη ποσοτική πρόβλεψη, αριθμός ενσήμων, εισόδημα, κάτι όπως που να είναι μετρήσιμο, ώστε να διευκολύνει τη διοίκηση, να διευκολύνει το μετανάστη, για να ξέρει και ο τελευταίος από πριν τι πρέπει να κάνει. Αυτή η ασάφεια, κατά τη γνώμη του κ. Σιμόπουλου, είχε ως αποτέλεσμα οι διάφορες νομαρχίες που καλούνται να υλοποιήσουν το νόμο και να δώσουν τις άδειες εργασίας με βάση κάποιες συγκρουόμενες εγκυκλίους, να μην ξέρουν τι θα εφαρμόσουν. Μάλιστα κάποιες νομαρχίες θεωρούν ότι θα πρέπει ο μετανάστης να έχει ένσημα για όλες τις μέρες που βρίσκεται στην Ελλάδα και δεν είναι αποδεδειγμένα άνεργος γιατί έχει εγγραφεί στον ΟΑΕΔ ή δεν είναι ασθενής.

Ένα δεύτερο πρόβλημα είναι η επάνοδος στη νομιμότητα μεταναστών που μετά τις 30/06 έχουν εκπέσει από αυτήν, γιατί δεν πρόλαβαν να καταθέσουν τα χαρτιά τους. Ταξίδι στις χώρες προέλευσης δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί γιατί ο νόμος προβλέπει ότι για να μπορεί κανείς να επανέλθει στη χώρα θα πρέπει να έχει ισχυρή άδεια παραμονής.

Σύμφωνα με τον κ. Σιμόπουλο, για μια μεταρρύθμιση του πλαισίου μεταναστευτικής πολιτικής αναγκαία είναι τρία πράγματα. Το ένα είναι ο ευρύς κοινωνικός διάλογος, δηλαδή η συζήτηση με τους μετανάστες και με τους

κοινωνικούς εταίρους. Ένα δεύτερο είναι η ευρωπαϊκή πολιτική, η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτικής κοινωνικής ένταξης για τη ρύθμιση του καθεστώτος μακράς διάρκειας. Ένα τρίτο, σε ότι αφορά στο οργανωτικό μέρος, είναι η δημιουργία ενός ενιαίου φορέα μετανάστευσης που θα μπορεί να εξετάζει, να επεξεργάζεται και να δημιουργεί πολιτικές. Αυτό σημαίνει ότι θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια γενική γραμματεία στο υπουργείο εσωτερικών που να μπορεί να διαχειριστεί το όλο ζήτημα της μετανάστευσης.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο κ. Μουσταφά Χαλίντ, που μίλησε για τα εργασιακά προβλήματα του μετανάστη και της μετανάστριας και για τη διάσταση της σκληρής καθημερινότητας, και τόνισε ότι το πρώτο πρόβλημα είναι τα 300 ένσημα. Το δεύτερο πρόβλημα είναι η οικογενειακή συνένωση. Δηλαδή, υπάρχουν άτομα που έχουν κάνει αίτηση και περιμένουν δύο χρόνια χωρίς να έχουν πάρει την απάντηση. Το τρίτο πρόβλημα είναι η πληροφόρηση. Ψηφίζονται συνεχώς νόμοι που αναιρούν τους προηγούμενους και συνεπώς δεν υπάρχει μία σαφής πολιτική. Και το τέταρτο πρόβλημα είναι η παντελής έλλειψη οργάνωσης που χαρακτήρισε την καταρχήν θετική μεταφορά αρμοδιοτήτων από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Αμέσως μετά έγινε πλούσιος διάλογος ανάμεσα στους ακροατές και στους ομιλητές του πάνελ. Η Αλβανίδα Δήμητρα Μάλλιου αναφέρθηκε στα καυτά προβλήματα που αντιμετωπίζει η γυναίκα μετανάστρια που δουλεύει εσώκλειστη σε σπίτια, χωρίς ασφάλιση και με περιορισμένα δικαιώματα. Ο Δικαστής του Συμβουλίου Επικρατείας και διευθυντής του έγκριτου νομικού περιοδικού «Δικαιώματα του Ανθρώπου» παρενέβη στη συζήτηση λέγοντας ότι θλίβεται για αυτό το καθεστώς ανασφάλειας και αβεβαιότητας που βιώνουν οι μετανάστες. Θεώρησε μάλιστα ότι τα παράπονα που ακούστηκαν είναι ανατριχιαστικά για μια κοινωνία η οποία θέλει να λέγεται ότι είναι κοινωνία στα πλαίσια της Ε.Ε. κτλ., μια πολιτισμένη κοινωνία. Δηλαδή, κατά τον κ. Παραρά θα πρέπει να είναι αυτονόητο ότι αυτοί, που εν πάση περιπτώσει είναι στην Ελλάδα και παρέχουν βοήθεια και εργάζονται θα πρέπει, να έχουν αναμφίβολα όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχουν όλοι οι άλλοι Έλληνες πολίτες. Κατά τον κ. Παραρά, πρέπει να ενταθεί η προσπάθεια να εφαρμοστούν και αρκετές διατάξεις του Συντάγματος που ως προς τους μετανάστες δεν εφαρμόζονται, διότι η μεταχείριση πρέπει να είναι ανθρώπινη αφού έχουν μπει μέσα στην Ελλάδα. Το γενικότερο πρόβλημα όμως της μεταναστευτικής πολιτικής, κατά τον κ. Δικαστή, είναι μέχρι ποίου σημείου θα υποδεχόμαστε ή θα πρέπει να υποδεχόμαστε τους ξένους που έρχονται στην Ελλάδα για να εργαστούν. Η μεταναστευτική πολιτική είναι συνάρτηση της γενικότερης οικονομικής πολιτικής που θέλει να ακολουθήσει ένα κράτος. Υπό αυτή την έννοια θα πρέπει να τεθούν πρώτα οι κανόνες αναφορικά με το πόσους μπορούμε να υποδεχτούμε.

Παρεμβαίνοντας η συντονίστρια του πάνελ κ. Κούρτοβικ σημείωσε ότι το Συμβούλιο Επικρατείας διαμόρφωσε μια πολύ σημαντική νομολογία σε ζητήματα δικαιωμάτων μεταναστών, οικονομικών και πολιτικών προσφύγων, και είναι ατυχία ότι ο φόρτος και η αύξηση της ύλης είχαν ως συνέπεια να οδηγηθούν τα ζητήματα των δικαιωμάτων των μεταναστών προς επίλυση στα διοικητικά πρωτοδικεία, με αποτέλεσμα την επιδείνωση στο ζήτημα της δικαστικής παροχής έννομης προστασίας. Διαπίστωσε, δηλαδή, η κ. Κούρτοβικ ότι είναι διαφορετική η δικαστική αντιμετώπιση στα διοικητικά πρωτοδικεία απ' ό,τι ήταν στο Συμβούλιο Επικρατείας, ένα ιδιαίτερα αναβαθμισμένο δικαστήριο στην Ελλάδα. Δυστυχώς ήταν ένα πάγιο αίτημα όλων των μεταναστευτικών οργάνωσεων να έρθει η αρμοδιότητα στα διοικητικά πρωτοδικεία για να υπάρχει γρήγορη επίλυση. Όμως στα πρωτοδικεία δεν έχει διαμορφωθεί η κουλτούρα που είχε δημιουργηθεί σε αυτά τα ζητήματα στο Συμβούλιο Επικρατείας, το οποίο είχε μεγάλη εμπειρία.

Ο Γιώργος Μητραλιάς από το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ εξέφρασε την άποψη ότι οι μετανάστες πρέπει να διεκδικήσουν για τον εαυτό τους ένα νομικό καθεστώς που ισχύει ήδη για το κεφάλαιο διεθνώς, και δη το χρηματιστικό, το οποίο έχει δικαίωμα ελεύθερης ροής χωρίς όρια και προϋποθέσεις. Η ανεργία προφανώς δεν οφείλεται στους δύστυχους τους μετανάστες οι οποίοι είναι τα θύματα των θυμάτων. Στοιχειώδης οικονομικός σχεδιασμός στο Σύστημα το οποίο ζούμε φαντάζει μάλλον να είναι μια αφάνταστη, εξωπραγματική πολυτέλεια.

Ο ιερέας παπα-Βαγγέλης τόνισε ότι δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η αιτία των προβλημάτων των μεταναστών είναι ότι διεθνώς οι οικονομικά ισχυροί εκμεταλλεύονται τον πλούτο των υπό ανάπτυξη χωρών.

Η νομική σύμβουλος της Γ.Σ.Ε.Ε. κ. Έλλη Βαρχαλαμά ανέφερε ότι το μεγάλο πρόβλημα είναι η ίδια η καθημερινή παρακολούθηση των αλλαγών και των τροποποιήσεων πάνω στο νομοθετικό πλαίσιο για τους μετανάστες. Δυστυχώς, όπως είπε χαρακτηριστικά, επαφίεται πάλι στους ίδιους του μετανάστες η συσπείρωση γύρω από τις οργανώσεις που ήδη υπάρχουν για να μπορέσει να διαδίδεται και να διαχέεται η γνώση. Ενημέρωσε μάλιστα ότι υπάρχει ένα Κέντρο Πληροφόρησης Εργαζομένων και Ανέργων της Γ.Σ.Ε.Ε., το οποίο διαθέτει ένα τμήμα για τους αλλοδαπούς όπου γίνεται μία προσπάθεια, όσο είναι αυτό εφικτό, να υπάρχει μια ενημέρωση πάνω στα τρέχοντα ζητήματα, κυρίως της νομιμοποίησης, χωρίς αυτό να είναι πανάκεια, αλλά απλώς ένα λιθαράκι στην ενημέρωση και στη γνώση.

Η Κωνσταντίνα Ναθαναηλίδου, από το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ, κατήγγειλε την ελληνοτουρκική Συμφωνία Επαναπροώθησης, καθώς αυτή αποβαίνει σε βάρος μεταναστών και προσφύγων.

Στην απαντητική του τοποθέτηση ο κ. Σιμόπουλο από το Συνήγορο του Πολίτη τόνισε ότι καλό είναι οι μετανάστες όταν η Νομαρχία δε δέχεται τις αιτήσεις τους να μη φεύγουν χωρίς να έχουν καταθέσει αίτηση εμπρόθεσμα, δηλαδή πριν λήξει η άδεια εργασίας τους, αλλά να στέλνουν την αίτηση με συστημένη επιστολή και απόδειξη παραλαβής, αν δεν μπορούν οικονομικά να απευθυνθούν σε κάποιο δικηγόρο για να τους βοηθήσει.

Δεύτερη Ενότητα: Διακρίσεις σε βάρος των LGBT

Ανοίγοντας τον κύκλο των ομιλητών της δεύτερης ενότητας ο συντονιστής κ. Χριστόπουλος σημείωσε ότι ακόμα και όταν ο θεσμοθετημένος ρατσισμός υποχωρεί το δυσκολότερο είναι να αντιπαρέλθει κανείς και να αντιπαρατεθεί αποτελεσματικά σε στερεότυπα και μύθους για τις συμπεριφορές των ανθρώπων οι οποίες είναι ριζωμένες μέσα στη νοοτροπία της κοινωνίας μας. Και δυστυχώς, η ελληνική κοινωνία τουλάχιστον σε ό,τι αφορά το ζήτημα της μη ετεροφυλόφιλης σεξουαλικής συμπεριφοράς μπορεί να αποτελέσει ένα πρότυπο τέτοιων στερεοτύπων.

Ο πρώτος ομιλητής, ο κ. Βαλιανάτος, αφού ευχαρίστησε την ANTIΓONH που προσεγγίζει το θέμα με τόλμη και σοβαρότητα, ανέφερε τις θεσμικές ανεπάρκειες σχετικά με το ζήτημα των LGBT στην Ελλάδα. Η εκπαίδευση είναι πλήρως ετεροφυλοφιλική, απευθύνεται σε ανθρώπους οι οποίοι θα όφειλαν να γίνουν ετεροφυλόφιλοι και αν αποτύχει το σύστημα μπορεί να γίνουν και ομοφυλόφιλοι και τίποτα άλλο. Αλλά η πρόβλεψη, το περιεχόμενο των βιβλίων, και η απουσία σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης προϋποθέτουν ότι με μια επιτυχημένη εκπαιδευτική αγωγή πρέπει να γίνεσαι ετεροφυλόφιλος. Ένα θέμα θεσμικό και πολύ σοβαρό είναι η έλλειψη του μαθήματος της σεξουαλικής αγωγής.

Στη συνέχεια άσκησε κριτική στην Εκκλησία επειδή έχει έναν πάρα πολύ σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση όχι μόνο της κοινής γνώμης αλλά και των νόμων της Πολιτείας.

Υπενθύμισε ότι το 1981 περίπου έγινε μια πολύ σημαντική αλλαγή στη φιλοσοφία του δικαίου περί το σεξ, περί τον έρωτα, περί τη γενετήσια δραστηριότητα. Ενώ παλιότερα υπήρχε η «προστασία των ηθών», σήμερα υπάρχει η «προστασία της γενετήσιας ελευθερίας». Και η Αστυνομία αντίστοιχα δεν έχει την εκπαίδευση εκείνη, αφού μέχρι πρόσφατα στα εγχειρίδιά της υπήρχε η αναφορά ότι κίναϊδοι, εγκληματίες, τραβεστί και άλλοι ανήκουν σε μια κατηγορία η οποία θα πρέπει κάπως να περιοριστεί. Δυστυχώς, όπως ανέφερε, ακόμη και η ιατρική και η ψυχιατρική

στην Ελλάδα (που αποτελούν θεσμούς) πάσχουν από ξεχασμένα εγχειρίδια. Ούτε οι γιατροί στην Ελλάδα ούτε οι ψυχίατροι, έχουν κατορθώσει να ενημερωθούν για την εξέλιξη της επιστήμης τους. Τα πολιτικά κόμματα επίσης δεν έχουν καταλάβει ότι μερικοί από τους πολίτες δεν είναι ετεροφυλόφιλοι και θα έπρεπε να δουν με σεβασμό και ευαισθησία αυτό το θέμα. Φτάνουν στις εκλογές και δεν αισθάνονται την ανάγκη να παρουσιάσουν τις θέσεις τους, και όταν τις παρουσιάζουν είναι από αστείες έως γελοίες.

Ως προς την κοινωνική παθogenεία τόνισε ότι η υστερία της επιθεώρησης έχει γεμίσει μεν τα θέατρα και κάνει πάρα πολλούς ανθρώπους να γελάνε, αλλά είναι αμφίβολο αν ορισμένοι ηθοποιοί θα είχαν κάνει άλλη καριέρα αν δεν κορόιδευαν «αδελφές» από το πρωί μέχρι το βράδυ εδώ και δεκαετίες. Ένα δεύτερο θέμα που συνιστά παθogenεία, κατά τον κ. Βαλιανάτο, είναι η αποσιώπηση της ιστορικής πραγματικότητας και της αλήθειας αναφορικά με ιστορικές προσωπικότητες, με περιόδους της ελληνικής ιστορίας αλλά και σύγχρονους ανθρώπους. Ακόμη και το AIDS θεωρήθηκε ως «τιμωρία» για τους ομοφυλόφιλους, παρόλο που στα 42.000.000 των ανθρώπων που έχουν AIDS, γύρω στα 2.000.000 είναι ομοφυλόφιλοι.

Τέλος, ο κ. Βαλιανάτος εξέφρασε την άποψη ότι η Οδηγία 78 θα συμβάλει καθοριστικά στην προώθηση και στη διεκδίκηση των αιτημάτων των ομοφυλόφιλων.

Η κ. Λυκοβαρδή, από το Συνήγορο του Πολίτη, υπογράμμισε ότι η «ετερότητα», ανεξάρτητα από το κριτήριο που την προσδιορίζει, εθνικό, φυλετικό, θρησκευτικών πεποιθήσεων, σεξουαλικών επιλογών, φύλου, κλπ, προσδιορίζει μειονοτικές ομάδες πληθυσμού, οι οποίες διεκδικούν πλέον με ένταση την προστασία τους. Στο πλαίσιο των εγγυήσεων της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, ακόμη και η αποκλίνουσα από τα συνήθη γενετήσια συμπεριφορά, στον βαθμό βεβαίως που αυτή δεν προσβάλλει το Σύνταγμα, τα δικαιώματα των άλλων και τα χρηστά ήθη, είναι όχι απλώς ανεκτή, αλλά ευθέως νόμιμη.

Το δικαίωμα στη γενετήσια ελευθερία συνίσταται στην εξουσία του καθενός να ορίζει το σώμα του και να αξιοποιεί ή να εκμεταλλεύεται τις ιδιότητές του, να έρχεται ελεύθερα σε σεξουαλική επαφή με το πρόσωπο της επιλογής και επιθυμίας του, ανεξάρτητα από το εάν ο επιδιωκόμενος σκοπός της επαφής είναι η τεκνοποίηση ή όχι. Έτσι, ανεξαρτήτως από το εάν η παραδοσιακή ηθική υποκριτικά συνέδεσε τον όρο αυτό με την αναπαραγωγική διαδικασία, ταυτίζοντας την ερωτική επιθυμία με την επιδίωξη και την εξασφάλιση της αναπαραγωγής του είδους, είναι προφανές πλέον ότι ο όρος έχει σαφώς ευρύτερο περιεχόμενο. Διαφορετικά θα καταλήγαμε στην παραδοχή ότι το ανθρώπινο σώμα δεν αποτελεί παρά το μέσο για την επίτευξη της αναπαραγωγικής διαδικασίας, υποβαθμίζοντας έτσι το ουσιαστικό περιεχόμενο μιας ελευθερίας, άμεσα συνυφασμένης με την ανθρώπινη προσωπικότητα, στην υποτέλεια επίτευξης μόνον επιτυχούς συνουσίας, συνουσίας δηλ. που θα έχει ως αποτέλεσμα τη σύλληψη. Έτσι, το κράτος δε νομιμοποιείται να παρεμβαίνει νομοθετικά, διοικητικά ή κανονιστικά, παρά μόνον όταν η παρέμβαση δικαιολογείται για λόγους προστασίας άλλων συνταγματικών αξιών, υπέρτερης συνταγματικής αξίας, όπως είναι η προστασία της ζωής ή της αξιοπρέπειας.

Η ρήτρα των χρηστών ηθών δεν μπορεί να αναιρέσει τον πυρήνα του δικαιώματος στη γενετήσια ελευθερία και εν τέλει να της στερήσει το ουσιαστικό περιεχόμενο. Μπορεί όμως να το περιορίσει, προσαρμόζοντάς το σε κοινωνικά δεδομένα που αλλάζουν. Σε κάθε περίπτωση πάντως, οι περιορισμοί θα πρέπει να μην προσβάλλουν τον πυρήνα του δικαιώματος, να τίθενται με αντικειμενικά κριτήρια και να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας.

Ως προς το θέμα του συμφώνου συμβίωσης, η κ. Λυκοβαρδή τόνισε ότι ο νομικός προβληματισμός στο ζήτημα εστιάζεται στο κατά πόσο είναι συνταγματικώς ανεκτή αυτή η δυνατότητα, δεδομένης της συνταγματικής προστασίας με την οποία το κράτος οφείλει να περιβάλλει τον θεσμό του γάμου και της οικογένειας, σύμφωνα με το

άρθρο 21 του Συντάγματος. Το ζήτημα πρέπει να εξετασθεί υπό το πρίσμα της διάταξης του άρθρου 5 παρ. 1, όπου η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνάδει με την αναγκαστική επιβολή επιλογών που σχετίζονται με τη σύναψη γάμου. Η κρατούσα σεξουαλική ηθική συντηρεί πρότυπα συμπεριφορών και γεννά στερεότυπα που καθιστούν δυσχερή, όχι μόνον την αποδοχή της ετερότητας, αλλά τροφοδοτούν ανακλαστικά αντιπαλότητας με το διαφορετικό. Έτσι, η ομοφυλοφιλία ή ο τρανσεξουαλισμός ως αποκλίνουσες από τα συνήθη σεξουαλικές συμπεριφορές, εύκολα αποδοκιμάζονται. Η αποδοκιμασία αυτή υπαγορεύεται από ένα σεξουαλικό πρότυπο ηθικής, όπου η αναπαραγωγή του ανθρώπινου είδους και η ενδυνάμωση του θεσμού της οικογένειας καταλαμβάνουν προέχουσα θέση. Εκείνος που το αμφισβητεί, αμφισβητεί ουσιαστικά τις ίδιες τις δομές της κοινωνίας.

Στη συνέχεια ανέφερε ότι στο παρελθόν, η ομοφυλοφιλία, ιδίως στην αστυνομική λογική, συνδέονταν με εγκληματικές συμπεριφορές και οι ομοφυλόφιλοι θεωρούνταν διαταραγμένες προσωπικότητες, ψυχικά άρρωστοι, ρέποντες μάλιστα στη διάπραξη εγκλημάτων, λόγω της προδιάθεσής τους για υιοθέτηση "μη φυσιολογικών" συμπεριφορών. Αυτό το στερεότυπο, αν και όχι απολύτως ξεπερασμένο, φαίνεται να εξακολουθεί να επηρεάζει την ποινική απαξίωση της ομοφυλοφιλικής δραστηριότητας, αλλά και την αστυνομική πρακτική. Ο Συνήγορος του Πολίτη, όπως ειπώθηκε, έχει δεχθεί καταγγελίες πολιτών που αφορούν την καταχρηστική ή την παράνομη συμπεριφορά αστυνομικών οργάνων κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, εστιασμένες στο γεγονός ότι ορισμένες πρακτικές ή ερμηνευτικά πρότυπα των αστυνομικών οργάνων δεν συνάδουν με τον σεβασμό και την αποτελεσματική προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών.

Υπενθύμισε δε ότι στο άρθρο 347 του Ποινικού Κώδικα ποινικοποιείται η παρά φύση ασέλγεια μεταξύ αρρένων, εφόσον αυτή διαπράττεται με αποπλάνηση προσώπου νεότερου των 17 ετών ή από κερδοσκοπία. Πέρα από τις επικρίσεις που είχε δεχθεί στο παρελθόν η εν λόγω διάταξη, ακόμη και μετά την τροποποίησή της από το Νόμο 3064/02 εξακολουθεί να διατηρεί την ηθική απαξίωση, περιοριζόμενη μάλιστα μόνον στους άρρενες ομοφυλόφιλους. Συμπερασματικά ανέφερε ότι η κατοχύρωση της γενετήσιας ελευθερίας και η πλήρης απελευθέρωση από αναχρονιστικές ηθικές προκαταλήψεις δεν έχει συντελεστεί, αλλά παραμένει σε σημαντικό βαθμό υποτελής σε κυρίαρχα σεξουαλικά πρότυπα. Έτσι οι όποιες αλλαγές έχουν συντελεστεί στο νομοθετικό πεδίο, αλλά και η όποια προοδευτική νομοθετική ρύθμιση προς την κατεύθυνση της καταπολέμησης των διακρίσεων, θα παραμείνει απολύτως ανεπαρκής αν δεν εξαλειφθούν οι γενεσιουργές αιτίες που τροφοδοτούν τις διακρίσεις αυτές και δε συμφιλιωθούν στους κόλπους της ίδιας της κοινωνίας και του πολιτισμού της, η αποδοχή της διαφορετικότητας και ανακλαστικά αντιπαλότητας με φαινόμενα που τροφοδοτούν τις αθέμιτες διακρίσεις.

Ο συντονιστής κ. Χριστόπουλος επισήμανε ότι το δικαϊκό πρότυπο στο οποίο ζούμε, και στο οποίο ανατραφήκαμε, και το πολιτειακό παράδειγμα στο οποίο υπαγόμαστε, είναι ταυτόχρονα ταξικό, πατριαρχικό και εθνικιστικό.

Στη συνέχεια, ο λέκτορας κ. Χατζόπουλος μίλησε για την έννομη προστασία των δικαιωμάτων από τα Δικαστήρια του Στρασβούργου και του Λουξεμβούργου. Είπε ότι τα ευρωπαϊκά δικαστήρια αντλούν ερμηνευτικά εργαλεία και κανόνες δικαίου από όλες τις χώρες που εκπροσωπούνται στους αντίστοιχους διεθνείς οργανισμούς, δρώντας εξισορροπητικά, δηλαδή αντλούν και από τις συντηρητικές κοινωνίες και από τις αρκετά πιο προοδευτικές, ώστε το τελικό αποτέλεσμα να είναι κάπου στη μέση αλλά πιο προοδευτικό από τις συντηρητικές κοινωνίες και ότι στα

θέματα αυτά η ελληνική κοινωνία, είναι μάλλον συντηρητική. Δικαιώματα, τα οποία μπορούν στα πλαίσια της ΕΣΔΑ (Στρασβούργο) να επικαλούνται μέλη σεξουαλικών μειονοτήτων είναι:

Πρώτον, το άρθρο 8 το οποίο εξασφαλίζει την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή.

Δεύτερον, το άρθρο 12 της ΕΣΔΑ το οποίο εξασφαλίζει το δικαίωμα για γάμο και για ίδρυση οικογένειας.

Τρίτον, το άρθρο 14 μαζί με το 12^ο πρωτόκολλο, που είναι μια γενική αρχή ισότητας, ίσης μεταχείρισης, το οποίο μπορεί κανείς να επικληθεί είτε αυτόνομα είτε σε συνδυασμό με άλλες διατάξεις.

Τέλος, το άρθρο 10, το δικαίωμα για ελευθερία έκφρασης, και το άρθρο 3, η απαγόρευση της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης.

Στα πλαίσια του ευρωπαϊκού δικαίου που εφαρμόζει το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Λουξεμβούργο, υπάρχουν άλλες διατάξεις, σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και των οικογενειών τους αφενός, και γενικές διατάξεις για τη διασφάλιση της ισότητας, το άρθρο 141, το άρθρο 13 και πρόσφατα ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. που υιοθετήθηκε στη Νίκαια το 2000.

Όπως προέκυψε από την ομιλία του κ. Χατζόπουλου, μπορεί στη χώρα μας η ομοφυλοφιλία να αποποινικοποιήθηκε το 1950, αλλά σε άλλες χώρες αρκετά προοδευτικές, όπως λόγω χάρη η Γερμανία, αποποινικοποιήθηκε μόλις το 1994. Η Κύπρος μόλις το 1993 καταδικάστηκε επειδή διατηρούσε στη νομοθεσία της την ποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας. Το δικαστήριο του Στρασβούργου ήδη από το 1981 με μια απόφαση που αφορούσε την Αγγλία, έκρινε ότι η ποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας είναι παράνομη. Σε πάρα πολλές χώρες υπήρχε ή υπάρχει ακόμα διαφορά στην ηλικία που μπορεί να συναινέσει ένας άντρας για μια σχέση με άλλον άντρα ή με γυναίκα, ή γυναίκα για ομοφυλοφιλική ή ετεροφυλοφιλική σχέση. Όμως, οποιαδήποτε διαφορά στην ηλικία συναίνεσης έχει κριθεί (και μάλιστα κρίθηκε μέσα στο 2003) ως παράνομη. Σε προηγούμενες αποφάσεις του '76 και του '97 το Στρασβούργο είχε θεωρήσει ότι ίσως οι ομοφυλοφιλικές σχέσεις να είναι πιο επίφοβες για την ψυχολογική ισορροπία των νεαρών ατόμων. Τον Ιανουάριο του 2003, σε μια απόφαση κατά Αυστρίας έκρινε ότι πλέον είναι σαφές ότι όλα τα παιδιά μέχρι κάποια ηλικία πρέπει να προστατεύονται και από κει και πέρα μπορούν να αποφασίζουν και να δέχονται τις συνέπειες των πράξεών τους και άρα δεν μπορεί να υπάρχει διαφορά στην ηλικία συναίνεσης.

Το ενδιαφέρον στην υπόθεση κατά Αυστρίας είναι ότι ήταν τρεις οι αιτούντες, δύο ενήλικες και ένας ανήλικος, όπου ο ανήλικος ισχυριζόταν ότι και η δικιά του προσωπική και σεξουαλική ζωή όσο ήταν στην ηλικία από 14 μέχρι 18 που θα μπορούσε πλέον νόμιμα να συναινέσει, είχε υποστεί παραβίαση. Και αυτό έγινε δεκτό από το δικαστήριο. Άρα αναγνωρίζεται από το δικαστήριο του Στρασβούργου το δικαίωμα στη συναινετική ομοφυλοφιλική σεξουαλική πράξη.

Το δικαστήριο του Στρασβούργου σε μια απόφαση του Ιουλίου του 2003 (Κάρνερ κατά Αυστρίας) αντέστρεψε την προηγούμενη άποψή του και είπε ότι δύο ομοφυλόφιλοι οι οποίοι ζούσαν μαζί συνιστούν μόνιμο δεσμό. Εν προκειμένω επρόκειτο για ένα ομοφυλόφιλο ζευγάρι, ο ένας εκ των οποίων πέθανε από AIDS και ο άλλος ήθελε να διατηρήσει τη μίσθωση του σπιτιού του προηγούμενου. Θεωρήθηκε από το δικαστήριο ότι ως μέλος της οικογένειας ήταν δικαιούχος και μπορούσε να διατηρήσει τη μίσθωση του ακινήτου όπου συμβίωνε με τον σύντροφό του.

Συνεπώς, από το 2003 υπάρχει αναγνώριση της οικογένειας μεταξύ ομοφυλοφίλων. Επίσης, έχει αναγνωριστεί ήδη από το 1997 η ύπαρξη οικογένειας, όταν έχουμε ένα τρανσεξουαλικό άτομο το οποίο έχει υποστεί αλλαγή φύλου και συζεί, με κάποιον άνθρωπο αντίθετου φύλου πλέον.

Το δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Λουξεμβούργο είναι πιο οπισθοδρομικό στο θέμα της αναγνώρισης της οικογένειας και σε μια απόφαση του 1998, έκρινε ότι μια κυρία η οποία συζούσε μόνιμα με μια άλλη κυρία δε δικαιούταν επίδομα οικογενειακό ενώ αν συζούσε, χωρίς να είναι παντρεμένη, με έναν κύριο, θα δικαιούταν.

Σχετικά με τους τρανσέξουαλς το Δικαστήριο του Λουξεμβούργου ήδη από το 1996 έκρινε ότι ένας δάσκαλος σε σχολείο στην Αγγλία, ο οποίος απολύθηκε εν όψει αλλαγής φύλου, παρανόμως απολύθηκε. Ενώ σε σχέση με την απασχόληση ομοφυλοφίλων, και των δύο φύλων, στο αγγλικό στράτευμα, οι αποφάσεις του 2003 σχετικά με πέντε

διαφορετικούς ανθρώπους κρίνουν ότι είναι παράνομη η απόφαση για απόλυσή τους λόγω της εκδήλωσης της σεξουαλικής τους ταυτότητας.

Το συμπέρασμα του κ. Χατζόπουλου από τα παραπάνω είναι ότι υπάρχει μια διαφοροποίηση ανάμεσα στο Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο και το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Λουξεμβούργο, όπου το δεύτερο είναι σχετικά πιο οπισθοδρομικό από το πρώτο.

Ο συντονιστής κ. Χριστόπουλος τόνισε ότι μέσα σε λίγα χρόνια, αρκετές ευρωπαϊκές πολιτείες κατόρθωσαν και πέρασαν στη θεσμοθέτηση, ή τουλάχιστον στην αναζήτηση, νέων μορφών κυττάρων κοινωνικής συμβίωσης, π.χ., το «σύμφωνο» στη Γαλλία, και άλλα παραδείγματα από τα οποία βέβαια, κατά τη γνώμη του, είμαστε αρκετά μακριά, τουλάχιστον στη χώρα μας.

Η ομιλήτρια κ. Πετροπούλου από τη Λεσβιακή Ομάδα Αθήνας ανέφερε ότι υπάρχουν αρκετές πλευρές της κοινωνικής ζωής όπου οι λεσβίες αισθάνονται τη διαφορετική αντιμετώπιση και συνειδητοποιούν το φασισμό του ετεροσεξισμού που προσπαθεί να επιβάλλει στερεότυπα με βάση το φύλο – βιολογικό ή κοινωνικό - αγνοώντας το γεγονός πως το φύλο μπορεί να συνδυάζεται με διαφορετικούς σεξουαλικούς προσανατολισμούς. Που σημαίνει πως η ευρύτερη κοινωνία υποκρίνεται πως αγνοεί θέματα ομοφυλοφιλίας και αμφισεξουαλικότητας, το εκπαιδευτικό σύστημα αρνείται την εισαγωγή του μαθήματος Σεξουαλικής Διαπαιδαγώγησης στα σχολεία και τα ΜΜΕ χρησιμοποιούν απαξιωτική φρασεολογία και συμπεριφορά έτσι ώστε, όσο ανεβαίνουν τα ποσοστά τηλεθέασης τόσο να μειώνεται η ανθρώπινη αξία. Η καταπάτηση των κοινωνικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων βρίσκει τον απόλυτο εκφραστή της καθημερινότητας σε σύγκριση με τα αναφαίρετα και αυτονόητα που απολαμβάνει κάθε ετερόφυλο ζευγάρι και που αφορούν θέματα σεβασμού, αναγνώρισης και προστασίας.

Απειράριθμα είναι τα περιστατικά καθημερινής βαρβαρότητας που αποδεικνύουν τα παραπάνω. Εντελώς δειγματοληπτικά, η κ. Πετροπούλου, μεταξύ άλλων, σταχυολόγησε και τα εξής:

Παράδειγμα 1. Γκέι ζευγάρι διασκεδάζει σε μπαρ και η έφοδος της αστυνομίας το βρίσκει σε ερωτικές περιπτώξεις. Τα άτομα συλλαμβάνονται, κρατούνται στην Ασφάλεια σαν κοινοί εγκληματίες και την επόμενη μέρα τα ονόματά τους φιγουράρουν στις εφημερίδες. Ο διασυρμός που ακολουθεί έχει επιπτώσεις σε όλες τις μορφές της οικογενειακής, κοινωνικής και επαγγελματικής τους ζωής – πράγμα που δε θα συνέβαινε αν το ζευγάρι ήταν ετεροφυλόφιλο ακόμα και αν ξεπερνούσε τα όρια προσβολής της δημοσίας αιδούς.

Παράδειγμα 2. Το Σωματείο Αλληλεγγύης Τραβεστί και Τρανσέξουαλ Ελλάδας (ΣΑΤΤΕ) νοικιάζει γραφεία για τις δράσεις του. Οι γύρω περίοικοι και μαγαζάτορες διαμαρτύρονται συλλέγοντας υπογραφές ισχυριζόμενοι πως θα χαλάσει η γειτονιά και πως υπάρχει κίνδυνος για τη ζωή τους. Η ελευθερία του συναθροίζεσθαι πάει περίπατο με επιχείρημα μια φανταστική επικινδυνότητα. Νεώτερες ειδήσεις από τον ίδιο σύνδεσμο αναφέρουν ότι διευθυντής νυκτερινού σχολείου άλλης περιοχής αρνήθηκε εγγραφή σε 2 μέλη του με την δικαιολογία ότι θα επιφέρουν αναστάτωση στην ομαλή λειτουργία των μαθημάτων.

Παράδειγμα 3. Εμφανίζονται στους δρόμους της Αθήνας γιγαντοαφίσες όπου στη μια φαίνονται σε πρώτο πλάνο δύο κοπέλες έτοιμες να αγκαλιαστούν και το τρίτο πρόσωπο – ένας άντρας – να τραβά παραπέρα τα μαλλιά του. Η αφίσα κατέβηκε σε συντομώτατο χρονικό διάστημα μετά από διαμαρτυρίες για προβολή διαφορετικών και ανήθικων προτύπων, ενώ η επίσημη εκδοχή της διαφημιστικής εταιρίας ήταν πως έληξε το χρονικό διάστημα της προώθησης των προϊόντων της αφίσας. Το δεύτερο παράδειγμα αφορά άλλη γιγαντοαφίσα πριν χρόνια, όπου στη

φωτογραφία είχε δύο ναύτες να φιλιούνται. Ανάλογη ήταν και η τύχη της αφίσας αυτής που κατέβηκε μετά από διαμαρτυρία του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων του παραδίπλα σχολείου. Ο ετεροσεξισμός θριάμβευσε για άλλη μια φορά εις βάρος της απεικόνισης των εναλλακτικών τρόπων ζωής.

Η καταπάτηση των δικαιωμάτων των ομοφυλόφιλων γυναικών είναι πρωτίστως καταπάτηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η κ. Πετροπούλου τόνισε ότι εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς πόση σημασία έχει πρακτικά η αναγνώριση μέσω της θεσμοθέτησης της νόμιμης συμβίωσης ατόμων ίδιου φύλου σε τομείς όπως η φορολογία, η κοινωνική ασφάλιση, η δυνατότητα κληρονομιάς αλλά και η διεκδίκηση αποκτηθέντων περιουσιακών στοιχείων σε περίπτωση διακοπής της συμβίωσης. Θα μπορούσε να πει κάποιος ότι η κοινωνία θα δυσκολευτεί να το αποδεχτεί ή ότι πολύ λίγοι θα το ασκήσουν, το ίδιο όμως ίσχυε για τον πολιτικό γάμο ή την απαλοιφή του θρησκευματος από τις ταυτότητες, πράγμα που δεν εμπόδισε τις κυβερνήσεις να τα θεσμοθετήσουν.

Ένα άλλο θέμα που απασχόλησε την κ. Πετροπούλου ήταν η ανάδειξη και τροποποίηση προβληματικών νόμων και διατάξεων όπως π.χ. η σχέση της σεξουαλικής ταυτότητας με την ικανότητα επιμέλειας των παιδιών. Είναι, όπως ειπώθηκε χαρακτηριστικά, ακατανόητο γιατί μια ομοφυλόφιλη μητέρα μπορεί να κριθεί - και εντός αιθούσης δικαστηρίου - όχι κατάλληλη να μεγαλώσει τα παιδιά της ή ένας πατέρας ως κακό παράδειγμα με μόνο λόγο την σεξουαλική τους επιλογή. Άλλο παράδειγμα νόμου που πρέπει να επανεξεταστεί είναι ο Δημοσιοϋπαλληλικός Κώδικας, καθότι προβλέπει πειθαρχικές ποινές λόγω αναξιοπρεπούς συμπεριφοράς. Τι περιλαμβάνεται και τι δεν περιλαμβάνεται στον όρο αυτό είναι εντελώς αόριστο.

Στη συζήτηση που ακολούθησε παρενέβησαν πολλά μέλη της κοινότητας των ΛΟΑΤ. Μία κυρία από λεσβιακή ομάδα τόνισε ότι στην Ελλάδα ίσως είναι και η δομή της οικογένειας πάρα πολύ ισχυρή, αλλά και η Εκκλησία. Σήμερα, δηλαδή, η συμβίωση δεν παράγει έννομα αποτελέσματα, μπορεί να συμβιώνουν και δύο άτομα αντιθέτου φύλου χρόνια ολόκληρα αλλά κανένα δικαιώματα δεν έχουν, γιατί υπάρχει το κληρονομικό δικαίο που είναι σαφέστατο, στηρίζει την οικογένεια. Και η γυναίκα βέβαια που έχει μια σεξουαλική ζωή ελεύθερη θα θεωρηθεί πόρνη, πλέον μπαίνει στο περιθώριο και επαγγελματικά, ιδιαίτερα μέσα στο δημόσιο αλλά βέβαια σε ένα μεγάλο βαθμό και σε άλλα επαγγέλματα.

Ο κ. Γιαννέλος από την Ελληνική Ομοφυλοφιλική Κοινότητα είπε ότι η Εκκλησία κάνει κήρυγμα ενοχής στους ίδιους τους ομοφυλόφιλους, πράγμα που τους επηρεάζει ψυχολογικά και ότι στο Σύνταγμα υπάρχει ο όρος «χρηστά ήθη» τον οποίο τον καθορίζει πάλι η Εκκλησία, η οποία καθορίζει ακόμα και ζητήματα της τεχνητής γονιμοποίησης. Επιπλέον, είπε ότι οι τραβεστί και οι τρανσέξουαλ οδηγούνται αναγκαστικά σε ένα μόνο επάγγελμα, στο πεζοδρόμιο. Δεν υπάρχουν περιθώρια προστασίας ή εκπαίδευσης που να τους δίνουν το δικαίωμα να ακολουθήσουν άλλα επαγγέλματα.

Ο εκπρόσωπος της Διεθνούς Αμνηστίας Σπύρος Απέργης είπε ότι οι διακρίσεις σε βάρος λεσβιών, ομοφυλόφιλων, αμφιφυλόφιλων και τρανσέξουαλ λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού συνιστούν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αυτές οι ομάδες ανθρώπων είναι θύματα παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Αλεξάνδρα Δελλή, από το Συνήγορο του Πολίτη, είπε ότι υπάρχει ο κίνδυνος να θεωρήσουμε, με την προβληματική της διαφορετικότητας, ότι ένας ομοφυλόφιλος ο οποίος εν πάση περιπτώσει έχει επιλέξει αυτήν την πρακτική, έχει θέσει λοιπόν τον εαυτό του υπό το πρίσμα του ιδιωτικού βίου και κατ' επέκταση θέτει τον εαυτό του εκτός κοινωνικού συμβολαίου και ενδεχομένως εκτός ρυθμιστικού πεδίου του δικαίου. Αυτό θα ήταν νομικά λάθος.

Ο κ. Παύλος Χαραμής από το ΚΕΜΕΤΕ της ΟΛΜΕ τόνισε ότι αν ζητήματα που αναφέρονται στην εκπαίδευση σε σχολεία έφταναν και μέχρι τα αρμόδια συνδικαλιστικά όργανα, ΟΛΜΕ, ΔΟΕ κτλ. πιθανόν να υπήρχε και ένα επιπλέον στήριγμα για τις σεξουαλικές μειονότητες.

Η δημοσιογράφος Μαρία Σάιμπερ έθεσε έναν προβληματισμό σχετικά με την αποτελεσματικότητα της εκστρατείας της Ε.Ε. κατά των διακρίσεων.

Ο κ. Βαλιανάτος συμπλήρωσε ότι υπάρχουν μετανάστες που είναι ομοφυλόφιλοι και λεσβίες, και επομένως συνδέονται οι δύο ενότητες της Στρογγυλής Τράπεζας.

Η κ. Λυκοβαρδή συμπλήρωσε ότι υπάρχει μια περίεργη υποκρισία, δηλαδή η γυναικεία ομοφυλοφιλία πολλές φορές και ως θέμα ακόμα παρουσιάζει έναν αισθησιασμό που είναι αρκετά ελκυστικός και σε άντρες και σε γυναίκες, ενώ το αντίστοιχο ανδρικό θεωρείται πιο αποκρουστικό. Επίσης είπε ότι το επόμενο βήμα που είναι πλέον κρίσιμο να γίνει στην ελληνική νομοθεσία είναι αν θα αναγνωριστεί η ελεύθερη ένωση και αν θα περιληφθούν μέσα στη δυνατότητα σύναψης μιας τέτοιας σχέσης και τα ομοφυλόφιλα ζευγάρια. Αυτό θα λύσει το θέμα των διακρίσεων και σε ό,τι αφορά τα κληρονομικά, τα φορολογικά ή οποιαδήποτε άλλη πολιτική ενδεχομένως βοηθάει το σχήμα αυτό.

Ο κ. Χατζόπουλος συμπλήρωσε ότι ο τρανσεξουαλισμός θεωρείται μια πιο προχωρημένη μορφή ομοφυλοφιλίας, όπου ο άνθρωπος όχι μόνο έχει την ανάγκη να συναναστρέφεται, να συνευρίσκεται με ανθρώπους του ίδιου φύλου, αλλά έχει την ανάγκη περαιτέρω να έχει και την εμφάνιση του άλλου φύλου. Άρα από την εμφάνιση του άλλου φύλου συνάγεται προφανώς ο σεξουαλικός προσανατολισμός του ανθρώπου, πράγμα που σημαίνει ότι η Οδηγία 78 καλύπτει και τους τρανσεξουαλικούς. Τόνισε ακόμη ότι υπάρχει μια νοοτροπία και μια κουλτούρα στην αστυνομία, η οποία αλλάζει σιγά σιγά στο βαθμό που οι νέοι αστυνομικοί είναι απόφοιτοι σχολών όπου διδάσκονται κάποια πράγματα, παρόλο που δεν διδάσκονται την ανοχή ή την πλήρη αποδοχή των LGBT.

Τέλος, ο Διευθυντής της ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ Νάσος Θεοδωρίδης ανέφερε ότι οι Οδηγίες κάποια στιγμή ως προς την αρνητική τους εκδοχή θα εφαρμοστούν, δηλαδή το «non-discrimination», το να μην υπάρχει διάκριση σε βάρος προσώπων. Αυτό είναι εύκολο να γίνει αποδεκτό και στην κοινωνική συνείδηση, το να μην υφίσταται διάκριση κανείς. Το ζήτημα όμως που είναι πολύ πιο καυτό και από το οποίο απορρέει μια σειρά δικαιωμάτων τα οποία αυτομάτως δε θα γίνουν σεβαστά ακόμα και με τον καλύτερο σεβασμό των Οδηγιών, είναι οι θετικές ενέργειες, δηλαδή να γίνει αποδοχή της ταυτότητας της ομάδας LGBT ως τέτοιας, το οποίο σημαίνει σύμβαση γάμου και όλα τα υπόλοιπα θετικά δικαιώματα.